

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษา

โดยทั่วไป เรามองกระบวนการสื่อสารว่าเป็นการกระบวนการของการถ่ายทอดสารจากบุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่าผู้ส่งสาร ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าผู้รับสาร โดยผ่านสื่อ (ปรเมสตะเวทิน , 2538) แต่หากมองให้ลึกลงไปกว่านั้น เราจะพบว่าสารที่แต่ละคนสื่อออกมานั้น มาจากโลกทัศน์หรือการมองโลกที่ต่างกัน แต่ละวัฒนธรรมก็มีโลกทัศน์ที่เป็นของตัวเอง และแต่ละคนในวัฒนธรรมก็ยังมีโลกทัศน์ที่แยกย่อยออกไป

โลกทัศน์ของชาวตะวันตกและชาวตะวันออกนั้นแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โลกทัศน์ของชาวตะวันตกเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หลังจากที่มีความสำคัญของศาสนจักรเริ่มลดลง ในขณะที่โลกทัศน์ของชาวตะวันออกยังคงเป็นผลมาจากศาสนาเป็นส่วนใหญ่ การสื่อสารอันเป็นเรื่องของการถ่ายทอดสารที่ผู้ส่งสารคิดและเชื่อ จึงแตกต่างกัน

ปัจจุบัน วิธีการและรูปแบบการสื่อสารนั้นก้าวหน้าไปตามการพัฒนาของเทคโนโลยี กระแสของการสื่อสารมีมากจนเรียกว่าเป็นยุคของสังคมข่าวสาร (Information Society) และสิ่งที่ส่งผ่านสื่อมวลชนส่วนหนึ่งก็เป็นเรื่องของวัฒนธรรมและความคิด ในแง่หนึ่งการสื่อสารจึงเป็นเหมือนการใ้มน้ำวชักจูงให้คล้อยตาม ดังคำนิยามของ Aristotle ที่ว่า " คือการแสวงหาวิธีการชักจูงที่พึงมีทุกรูปแบบ" (กิติมา สุรสนธิ ,2541,น.2) ดังนั้น เราจะเห็นได้ว่า อิทธิพลของโลกทัศน์แบบตะวันตกที่เข้ามาในโลกของตะวันออกผ่านการสื่อสารนั้นมีมากมาย การแสวงหาความรู้ของโลกตะวันออกจึงเป็นไปตามแนวทางของโลกตะวันตกไปด้วย แต่สิ่งหนึ่งที่ยังคงหลงเหลือให้เห็นวิถีตะวันออกที่ชัดเจน คือเรื่องของศาสนาซึ่งยังคงมีอิทธิพลต่อแนวคิดและวิธีการมองโลกของชาวตะวันออกอยู่มากแม้ในปัจจุบัน

อันที่จริงศาสนาหรือลัทธิต่างๆใช้การสื่อสารในการเผยแพร่ และปลูกฝังความเชื่อ (Propagation and cultivation of beliefs) มาตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง ครั้นเมื่อมีการจัดรูปองค์กรศาสนาขึ้นเป็นรูปเป็นร่างแล้ว การใช้การสื่อสารก็ยังมีระบบและวิธีการที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นศาสนาคริสต์หรือศาสนาพุทธ (สมควร กวียะ , 2535 ,น.77) วิธีการสื่อสารก็แตกต่างกันไปตามแนวคิดความเชื่อทางศาสนา สังคมและวัฒนธรรม อีกทั้งเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทมากขึ้น การผสมผสานระหว่างสื่อดั้งเดิมที่ใช้ในการสื่อสารถ่ายทอดเผยแพร่ศาสนา กับสื่อใหม่อย่างสื่อมวลชน จึงมีเกิดขึ้น ดังที่เราจะเห็นได้จากการใช้สื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ หรือ สื่อโทรทัศน์และวิทยุของศาสนาต่างๆ

เซน เป็นปรัชญาความคิดหนึ่งในพุทธศาสนาที่มีการสื่อสารเป็นลักษณะเฉพาะของตัวเอง นิิกายเซนสื่อด้วยคำพูดธรรมดาๆซึ่งบางคนอาจมองว่าเซนสื่อสารไม่รู้เรื่อง ยากที่จะเข้าใจ ต้องขบ แล้วขบอีก เพราะการใช้ภาษาที่เป็นแบบของเซนนี่เอง แต่กระนั้น ก็มีผู้ที่สนใจศึกษาเซนอย่างมาก ทั้งในอดีตและปัจจุบัน จะเห็นได้จากหนังสือที่ว่าด้วยเรื่องของนิกายเซนโดยตรง หรือการประยุกต์ ใช้เซนในชีวิตประจำวันที่มีจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นในโลกของตะวันออกเอง หรือในโลกของตะวันตก การวิเคราะห์การสื่อสารแบบเซนจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจในการทำ ความเข้าใจรูปแบบการสื่อสาร ที่เป็นผลมาจากปรัชญาความเชื่อของโลกตะวันออก

การศึกษาเฉพาะ เรื่อง "การสื่อสารของนิกายเซน" ในครั้งนี้ ศึกษาเพื่อทำความเข้าใจใน การสื่อสารที่เป็นหนึ่งในวิถีแบบเอเชียว่ามีลักษณะแตกต่างจากวิถีของโลกตะวันตกอย่างไร และ เพื่อดูความเป็นมาและความเป็นไปของรูปแบบการสื่อสารของนิกายเซนนับตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาไม่ได้ต้องการที่จะเปรียบเทียบให้เห็นว่าวิธีการ สื่อสารของโลกตะวันตกหรือของโลกตะวันออกดีกว่ากัน ทั้งนี้ เพราะกระบวนทัศน์ของแต่ละสังคม จะมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของสังคมแต่ละแห่ง

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาถึงวิธีการสื่อสารของนิกายเซนซึ่งเป็นปรัชญาความเชื่อหนึ่งของโลกตะวันออก และศึกษาทิศทางและแนวโน้มการสื่อสารของนิกายเซนในรูปแบบต่างๆในปัจจุบัน

ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษาเรื่อง " การสื่อสารของนิกายเซน" ในครั้งนี้ จะครอบคลุมประเด็นเรื่อง

1. วิธีการแสวงหาความรู้ของโลกตะวันตกและโลกตะวันออกอันมีผลต่อรูปแบบและวิถี การสื่อสาร
2. กระบวนการเผยแพร่ถ่ายทอดสารของศาสนาคริสต์และศาสนาพุทธ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงกระบวนทัศน์ของโลกตะวันตกและตะวันออก รวมทั้งรูปแบบการเผยแพร่ติดต่อ สื่อสาร
3. การสื่อสารของนิกายเซนซึ่งมีรูปแบบและวิธีการสื่อสารที่ชัดเจน

วิธีการศึกษา

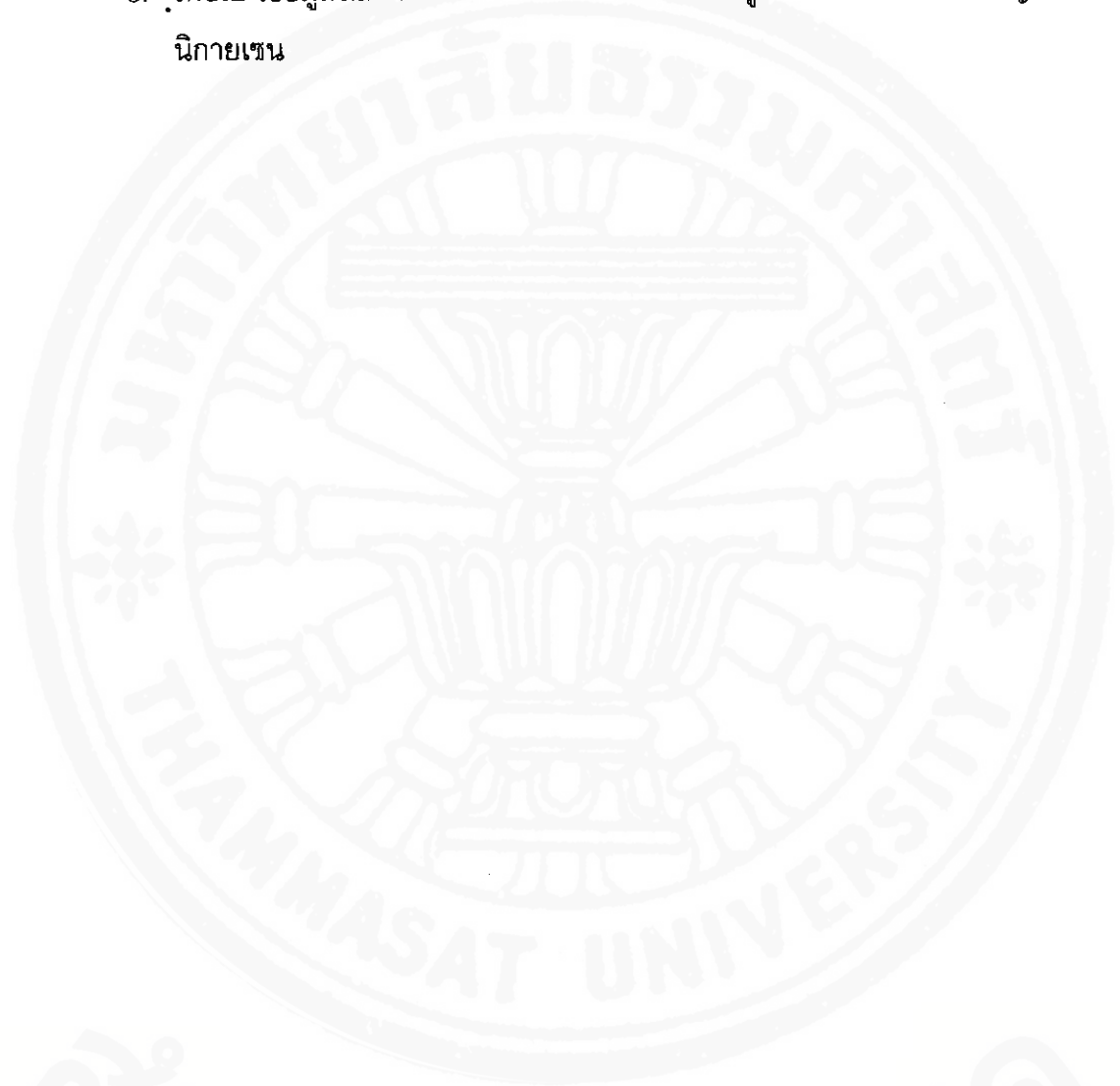
การศึกษาเฉพาะเรื่อง เรื่อง "การสื่อสารของนิกายเซน" จะใช้วิธีการศึกษาจากข้อมูลเชิง ทฤษฎีภูมิ ได้แก่ การศึกษาจากตำรา และหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร และเกี่ยวกับนิกายเซน รวมทั้งศึกษาจากสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ เป็นต้น

ระยะเวลาในการศึกษา

ตลอดระยะเวลาของภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงวิธีการหรือรูปแบบการสื่อสารของนิกายเซน ในฐานะที่เป็นการสื่อสารตามปรัชญาความเชื่อหนึ่งของวิถีแห่งตะวันออก อีกทั้งศึกษาข้อดีและข้อจำกัดของการสื่อสารในนิกายเซน
2. ทราบถึงทิศทางและแนวโน้มของการสื่อสารของนิกายเซนในรูปแบบต่างๆ
3. เพื่อเป็นข้อมูลในการทำความเข้าใจเพิ่มเติมสำหรับผู้สนใจศึกษาหลักปรัชญาของนิกายเซน

ชำนาญกหอสมุด